

Commissie
van Toezicht
Turnhout

JAARVERSLAG 2022
COMMISSIE VAN TOEZICHT
BIJ DE GEVANGENIS TE TURNHOUT

Inhoud

1. De Commissie van Toezicht.....	1
1.1. Samenstelling.....	1
1.2. Werking.....	1
1.3. Behandeling van verzoeken van gedetineerden.....	3
2. De penitentiaire inrichting.....	3
3. Het toezicht.....	4
3.1. Belangrijkste thema's die werden opgemerkt door de CvT's.....	4
3.2. Aanbevelingen.....	6
3.3. Transversaal thema van het jaar 2022 : overbevolking.....	7
4. Het beklagrecht.....	8
5. De drie belangrijkste besluiten en aanbevelingen van de CvT voor het jaar 2022.....	9
5.1.....	9
5.2.....	9
5.3.....	10
6. Belangrijkste uitdagingen van de CvT en belangrijkste werkdomeinen voor het jaar 2023	10

1. De Commissie van Toezicht

In januari verwelkomde onze CvT Eduard Van Hollebeke.

De CvT nam in februari afscheid van Carine Jansen. Carine was vele jaren de secretaris die het werk van de CvT in goede banen leidde.

Sven Arduwie nam de taak van secretaris over.

1.1. Samenstelling

Commissie van Toezicht:

- Vincent Andries, parketmagistraat
- Sven Arduwie, assistent rechterlijke orde
- Caroline Deceuninck, vroedvrouw en lector
- Stijn Mannaert, politierechter, voorzitter CvT
- Jozef Peeters, ere-advocaat
- Jan Roovers, arts
- Bernd Stinkens, criminoloog
- Luc Van Bogaert, rijschooldirecteur
- Eduard Van Hollebeke, arts
- Lieve Vanermen, arbeidsrechter, ondervoorzitter CvT
- Bart Weytjens, consultant
- Guido Willems, gepensioneerd leraar

Klachtencommissie:

- Lieve Vanermen, voorzitter KC
- Caroline Deceuninck, klachtenrechter
- Bart Weytjens, klachtenrechter

Secretaris: Carine Jansen tot januari, vanaf februari Sven Arduwie

1.2. Werking

1.2.a

De gevangenis wordt minstens één keer per week bezocht door een commissielid. Deze bezoeken worden ingepland op het einde van de maandelijkse vergadering.

De CvT houdt ook toezicht tijdens stakingen. Dit toezicht kan maar moet niet noodzakelijk samenvallen met de wekelijkse rondgang. De commissaris die toezicht houdt gebruikt daarvoor de checklist die door de CTRG ter beschikking wordt gesteld.

De CvT vergadert in principe iedere tweede woensdag van de maand om 17u30. Vergaderingen vinden thans plaats in het gebouw 'Academia', Kasteelplein 11 te 2300 Turnhout (wegens renovatie van de directeurswoning van de gevangenis van Turnhout, voorheen vergaderplek van de CvT), tenzij de sanitaire maatregelen nopen tot videobellen (Teams).

De voorzitters van de CvT en de KC vergaderen doorgaans halfjaarlijks met de directeur van de gevangenis.

Sinds 18 januari 2022 heeft de CvT de burgemeester van de stad Turnhout aangeschreven met de vraag om, op basis van de bevoegdheid die hij heeft voor de penitentiaire instelling op het grondgebied van zijn stad, kennis te gaan nemen van de toestand binnen de gevangenis.

Bij gebreke aan antwoord vanwege de burgemeester heeft de CvT vervolgens via verschillende wegen getracht tot een ontmoeting met de burgemeester te komen om de overbevolking en het daaruit volgende probleem van grondslapers aan te kaarten. Pas op 12 januari 2023 heeft de burgemeester de gevangenis bezocht waardoor zijn bezoek strikt genomen niet onder dit jaarverslag valt.

Gezien gedurende bijna een volledig jaar (met name 2022) vruchteloos werd aangedrongen en het bezoek van de burgemeester in januari 2023 effectief plaats had, werd er, mede omwille van het transversaal thema van dit jaarverslag, voor gekozen om dit punt op te nemen in het huidig jaarverslag.

1.2.b

De CvT wenst kennis te maken met de verschillende actoren van de strafrechtsketen. Aan de eigenlijke detentie gaan immers heel wat stappen vooraf (delict, onderzoek (opsporingsonderzoek, gerechtelijk onderzoek), regeling rechtspleging, onderzoek ter terechtzitting, vonnis, beroep, detentie, begeleiding, ...).

Deze kennismaking laat de leden toe inzicht te krijgen in de rol die de diverse actoren binnen deze keten spelen.

Op 11 mei 2022 verwelkomde de CvT de vertegenwoordigers van de vakbonden ACOD, ACV en VSOA.

1.2.c

Enkel dankzij de goede contacten met de rechterlijke orde in Turnhout kan de CvT haar opdrachten waarmaken, d.w.z. vergaderen, dossiers bewaren, secretariaat huisvesten...

De garantie van een definitieve werkplek kan op termijn verhelpen aan het huidige precaire karakter van één en andere (zie hierna 2).

1.3. Behandeling van verzoeken van gedetineerden

De CvT heeft drie brievenbussen in de gevangenis die wekelijks worden gelicht door de secretaris van de CvT. De secretaris stelt per gevangene een dossier samen met daarin zijn rapportbriefjes, de verslagen, uittreksels van de communicatie met de directie.... De dossiers worden overgemaakt aan de commissaris die de rondgang doet. Dossiers worden fysiek bewaard alsook digitaal opgeslagen in SharePoint.

De klachtenformulieren worden via mail overgemaakt aan klachten@ctr-g-klachten.be (zie verder 4). De beroepschriften worden via mail overgemaakt aan beroep@ctr-g-klachten.be.

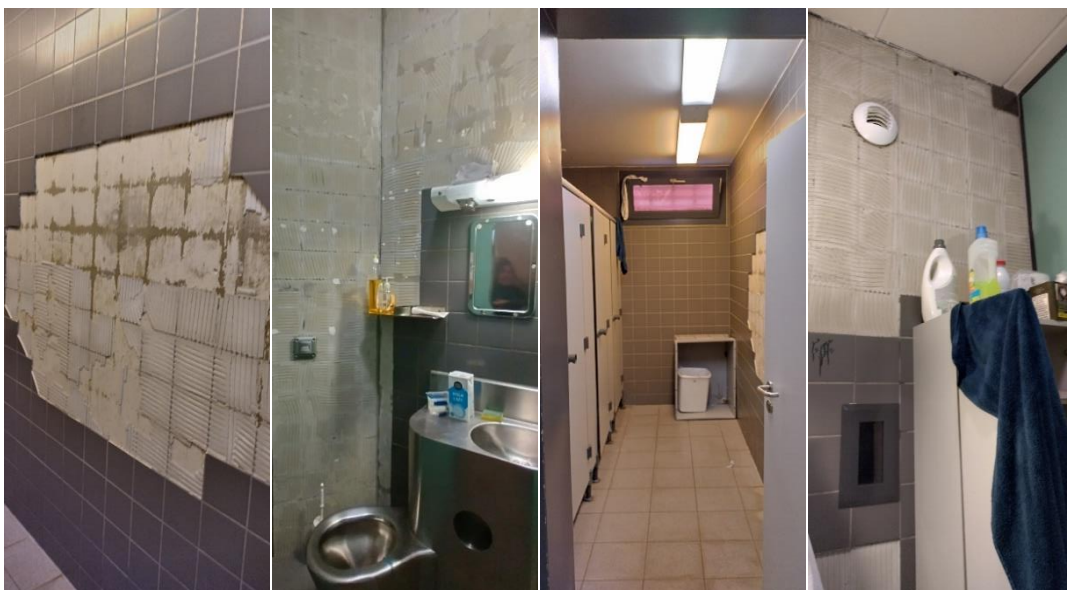
Het verzoek om een gevangene te bezoeken komt doorgaans van de gevangene zelf doch enkele keren kwam een bezoek tot stand op vraag van een familielid of de CTRG.

2. De penitentiaire inrichting

De gevangenis bestaat uit vier vleugels, nl. A en B (binnenkomers en geïnterneerden op de afdeling tot bescherming van de maatschappij), geconcipeerd volgens het zogenaamde Ducpétiaux-type, en sinds 2013 C en D (veroordeelden en verdachten).

Oogt de A en B-vleugel op het eerste zicht verouderd (met uitzondering evenwel wat de doucheruimtes betreft), vertoont de (relatief recent gebouwde) D-vleugel opvallend veel gebreken.

In verscheidene ruimtes op vleugel D (ook in de cellen) vallen tegels van de muur. Volgens het bewakingspersoneel zouden verluchttingsproblemen en vochtige muren hiervan de oorzaak zijn. Het betreft overigens geen recent probleem cf. vorig jaarverslag.

3. Het toezicht

3.1. Belangrijkste thema's die werden opgemerkt door de CvT's

In aanvulling op de thema's die in vorig jaarverslag werden opgelijst (in essentie: overbevolking, grondslapers, verouderde en weinig kwaliteitsvolle infrastructuur, veeleer beperkte psycho-sociale bijstand, langdurig verblijf van geïnterneerden) en die alhier als herhaald dienen beschouwd, kwamen volgende thema's zeer regelmatig aan bod tijdens de CvT-vergaderingen:

3.1.a stakingen

De stakingsbereidheid in de gevangenis van Turnhout is zonder meer inflatoir: het voorbije jaar werd niet minder dan 20 keer het werk neergelegd met alle gevolgen van dien voor de gedetineerden en bezoekers.

De CvT heeft uiteraard begrip voor de weinig benijdenswaardige werkomstandigheden, maar kan tegelijk niet om de vaststelling heen dat een staking (nagenoeg steeds op woensdag) in realiteit doorgaans synoniem staat voor:

- afschaffing of vermindering van wandelen
- geen werk
- geen (CAW) begeleiding
- geen bib
- vermindering douchemogelijkheid
- geen bezoek
- ...

3.1.b tv op cel – bib – werk

Vele gedetineerden hebben zich beklaagd over het wegvallen van TV-kanalen (provider: TV-Vlaanderen). Blijkbaar is één en ander afhankelijk van de atmosferische omstandigheden.

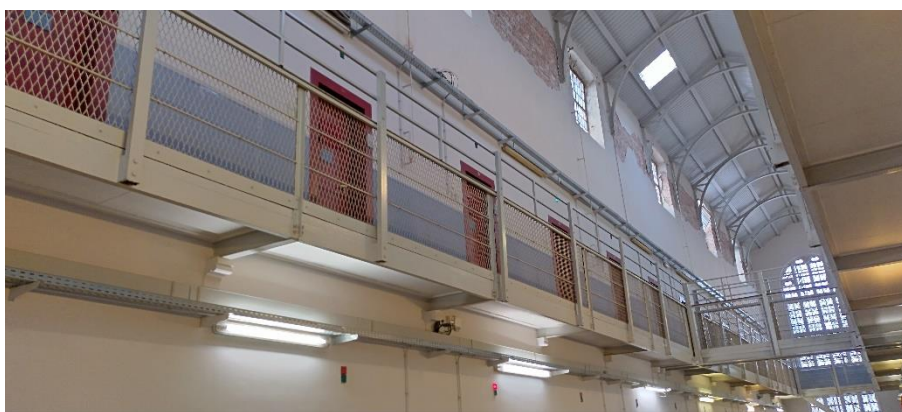
Niet minder dan 4,5 maanden bleek de bib bovendien ontoegankelijk (slechts gedeeltelijk geremedieerd door een 'bib-fatik').

Werken in de gevangenis blijkt nog steeds voor een aantal gevangenen (wachtlijsten, quasi soevereine beslissingsmacht van oversten) een utopie.

3.1.c veiligheid

Vleugel A-B bestaat telkens uit drie secties.

De secties 2, 3, 5 en 6 beschikken niet over een veiligheidsnet wat het risico op calamiteiten verhoogt (zeker met inachtneming van de prevalentie van suïcide in de Belgische gevangenis).

De overbevolking en de problematiek van grondslapers die eruit volgt, creëert natuurlijk ook veiligheidsrisico's: denk bv. aan het ontruimen van een cel waar een matras op de grond ligt.

3.1.d overige bezorgdheden

De CvT stelt vast dat een regelmatig gedetineerdenoverleg ontbreekt. Dit zou drie à vier keer per jaar gehouden worden, maar in 2022 werd het slechts één keer georganiseerd.

Een commissaris van de CvT was op verzoek van een gedetineerde aanwezig tijdens het overleg van 18 mei.

Een andere bekommernis is dat niet alle personeelsleden de badge (zichtbaar) dragen, wat uiteraard identificatie bemoeilijkt.

3.2. Aanbevelingen

3.2.a stakingen

Stakingen impacteren het dagelijkse leven in de gevangenis op een manifeste wijze. Nog meer dan anders zijn gedetineerden dan op zichzelf aangewezen. Het leven in de gevangenis valt nagenoeg stil.

De CvT roept de vakbonden op om het stakingswapen als 'ultimum remedium' te hanteren en oog te hebben voor het grotendeels wegvallen van alle hulp- en dienstverleningsinitiatieven. Een gefaseerd afschakelplan verdient desbetreffend overweging.

De gebruikelijke stakingsdag is bovendien woensdag, hetzij de enige dag waarop kinderen op bezoek kunnen komen: in dat opzicht heeft de gekozen dag voor de stakingen een uitzonderlijk groot en negatief effect op de minderjarigen en hun band met de gedetineerde ouder/familielid.

3.2.b tv-aanbod en herstellingen

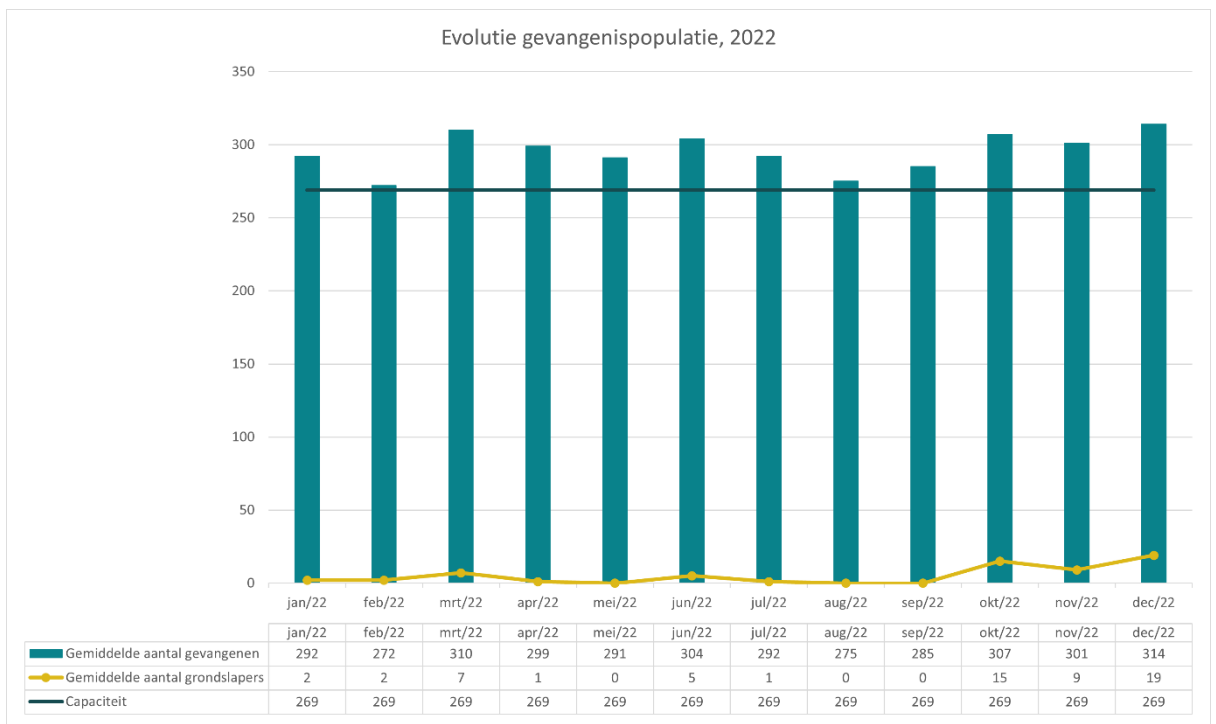
De CvT beveelt een hernegotiëring aan van het contract met de tv-provider alsook een ruimer mandaat om herstellingen (ook aan het onroerend goed) in eigen beheer uit te voeren.

3.2.c veiligheidsnet

Gevangenen en personeel lopen gevaar op de tweede, derde, vijfde en zesde sectie van vleugel A-B. De CvT beveelt de aanschaf van een adequaat veiligheidsnet aan.

3.3. Transversaal thema van het jaar 2022 : overbevolking

De overbevolking in de gevangenissen is niet nieuw. Vooral in arresthuizen zoals de Turnhoutse gevangenis er één is, is de situatie schrijnend.

Deze toestand is absoluut inhumain: drie gevangenen in een (mono)cel stoppen, is een rechtsstaat onwaardig.

4. Het beklagrecht

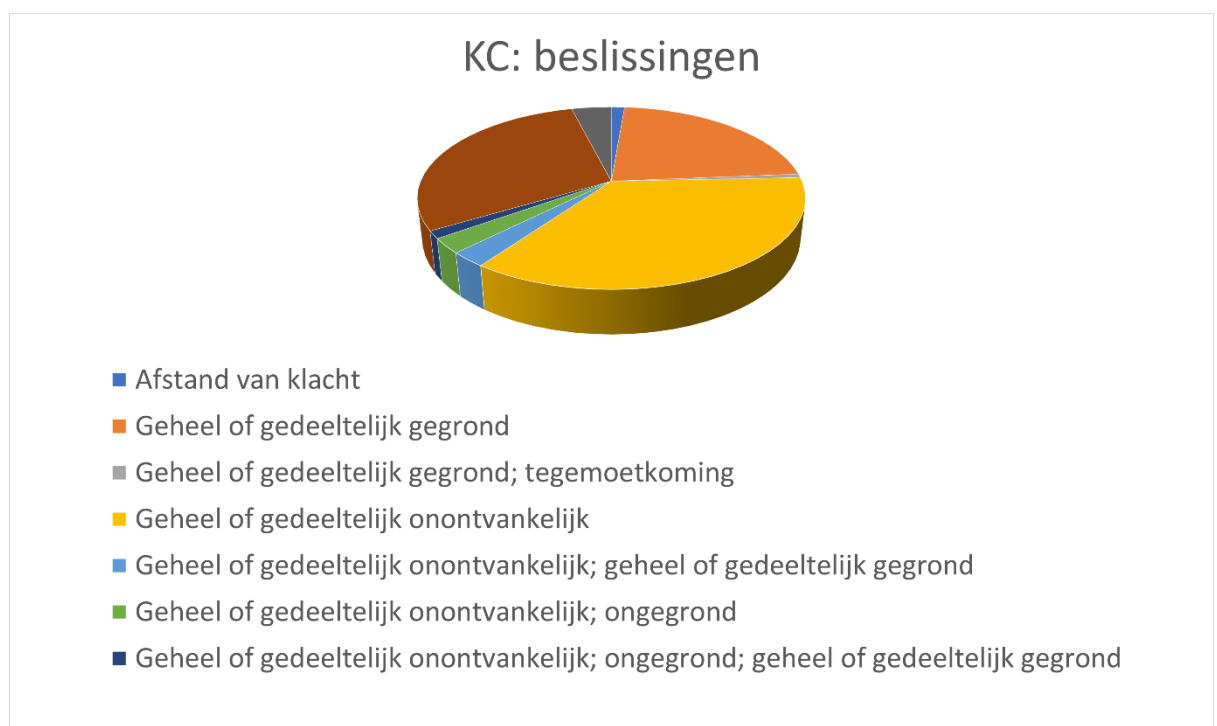
De klachtencommissie ontving 172 klachten in 2022 en nam 152 beslissingen. Dit betreft een aanzienlijke stijging van de klachten ten aanzien van het jaar 2021.

De alleenzettelend rechter nam 149 beslissingen, de overige 3 beslissingen werden genomen door de voltallige klachtencommissie. In 1 dossier werd er bemiddeld door een bemiddelaar, d.w.z. een lid van de CvT.

Tussen de ontvangst van de klacht en het nemen van een beslissing zitten gemiddeld 18 dagen; tussen een beslissing en de betekening ervan gemiddeld 1 dag.

Aard van de beslissingen:

- afstand van klacht: 2 (1,3%)
- geheel of gedeeltelijk gegrond: 34 (22,4%)
- geheel of gedeeltelijk gegrond; tegemoetkoming: 1 (0,7%)
- geheel of gedeeltelijk onontvankelijk: 54 (35,5%)
- geheel of gedeeltelijk onontvankelijk; geheel of gedeeltelijk gegrond: 4 (2,6%)
- geheel of gedeeltelijk onontvankelijk; ongegrond: 4 (2,6%)
- geheel of gedeeltelijk onontvankelijk; ongegrond; geheel of gedeeltelijk gegrond: 2 (1,3%)
- ongegrond: 45 (29,6%)
- ongegrond; geheel of gedeeltelijk gegrond: 6 (3,9%)

De klachtencommissie is zich bewust van de specifieke eigenheid van een penitentiaire inrichting en tracht in alle onafhankelijkheid rekening te houden met alle aanwezige belangen en poogt dit ook over te brengen in de motivering van de beslissingen.

De samenwerking met de jurist van de CTRG verloopt zeer vlot en aangenaam.

Er wordt niet systematisch een hoorzitting gehouden. Dit wordt voorbehouden aan die dossiers waarbij, na ontvangst van de klacht en het verweer en de stukken van de directie, nog te veel onduidelijkheden bestaan en waarvoor mondelinge toelichting noodzakelijk lijkt.

De toename aan klachten toont aan dat het bestaan van de klachtencommissie steeds beter gekend is. Toch blijven er klachten komen die niet tot diens bevoegdheid behoren. Om te vermijden dat de klacht zou eindigen met louter een onontvankelijkheidsbeslissing van de klachtencommissie zonder verdere behandeling, wordt er gebruik gemaakt van een andere werkwijze. De secretaris van de CvT maakt de klachten over aan de voorzitter van de klachtencommissie. Wanneer op het eerste zicht meteen duidelijk is dat de klacht niet onder de bevoegdheid van de klachtencommissie valt, wordt er aan de maandcommissaris gevraagd dit met klager te bespreken. Na klachtafstand kan de maandcommissaris de klacht opnemen, zo niet wordt deze overgemaakt aan het klachtensecretariaat. Met betrekking tot 22 klachten werd er gevraagd klachtafstand te acteren. 16 van deze klachten eindigden met een klachtafstand waarna de klacht verder kon worden behandeld door de maandcommissaris.

De 'klachtencommissie' blijft een vast agendapunt op de maandelijkse vergadering van de CvT, zodat alle leden voeling houden met de werking ervan.

5. De drie belangrijkste besluiten en aanbevelingen van de CvT voor het jaar 2022

5.1.

Permanente bewaking ('monitoring') van de capaciteit.

Het nagenoeg structureel karakter van de overbevolking is niet langer houdbaar. Alle actoren dienen hierop aangesproken te worden.

5.2.

Uitrol van degelijke televisie-infrastructuur.

Gedetineerden verblijven uren op cel. De behoorlijke ontvangst van de diverse TV-kanalen is dan ook essentieel.

5.3.

In een microkosmos als een gevangenis zijn orde en tucht essentieel. Wie in de fout gaat, wordt terecht hierop aangesproken. Wat evenwel met al diegenen die spijs penibele omstandigheden wél 'het goede doen'? Kan een beloningssysteem overwogen worden'?

Het lijkt zinvol dat men vanuit het gevangeniswezen zoveel als mogelijk investeert in de omgang met de gevangenen en dat men de tijd neemt om een betere relatie met de gevangenen op te bouwen.

6. Belangrijkste uitdagingen van de CvT en belangrijkste werkdomeinen voor het jaar 2023

De CvT wenst in te zetten op een meer thematische en structurele controle van de gevangenis. Hiervoor zal de CvT gebruik maken van maandelijks wisselende thematische fiches. De te bevragen onderwerpen zullen zijn:

- detentieomstandigheden,
- contacten met de buitenwereld en familiale band,
- regime en activiteiten,
- gezondheidszorg,
- orde en veiligheid,
- garanties (o.a. toegang tot juridische bijstand, recht op informatie, ...)